

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚ/ΤΩΝ
ΕΝΙΑΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΚΑ! ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ
Δ/ΝΣΕΙΣ ΣΠΟΥΔΩΝ Π.Ε. & Δ.Ε.

Μητροπόλεως 15 10185 ΑΘΗΝΑ
Πληροφορίες: Π.Ε. Μ. Κουμπούρα
Τηλ. : 2103237486

Δ.Ε. Φ. Λιάβα
Τηλ. : 2103246031

Αθήνα, 16 - 9 - 2003
Αριθ, Πρωτ. 99540 / Γ 1

ΠΡΟΣ: Περιφερειακούς Διευθυντές
Εκπαίδευσης Έδρες τους

ΚΟΙΝ.: 1. Ινστιτούτο Παιδείας
Ομογενών και Διαπολιτισμικής
Εκπαίδευσης Σούτσου 6
11521 Αθήνα

2. Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών
Τμήμα: Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-
Ψυχολογίας
Υπόψη κ. Θεόδ. Παπακωνσταντίνου
Πανεπιστημιούπολη
15784 Ιλίσια

ΘΕΜΑ: Εφαρμογή προγράμματος «Εκπαίδευση Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών»

Σας κάνουμε γνωστό ότι η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών (Επιστημονικός Υπεύθυνος καθηγητής κ. Θεόδωρος Παπακωνσταντίνου) έχει αναλάβει το Πρόγραμμα «Εκπαίδευση Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών», το οποίο παρακολουθείται και αξιολογείται από το Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΠΠΟΔΕ) και εποπτεύεται από την Ειδική Γραμματεία Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Η παραπάνω ενέργεια υλοποιείται με ευθύνη Περιφερειακών Επιτροπών ανά περιοχή ευθύνης Πανεπιστημίων της χώρας και Επιστημονικών Συνεργατών ανά περιφέρεια και νομό, τους οποίους παρακαλούμε να διευκολύνετε στο έργο τους τόσο εσείς όσο και τα όργανα διοίκησης και εποπτείας της εκπαίδευσης και οι εκπαιδευτικοί των σχολικών μονάδων.

Για πληρέστερη ενημέρωσή σας, σας αποστέλλουμε τα ακόλουθα στοιχεία **τα οποία παρακαλούμε, να αποστείλετε στις εκπαιδευτικές υπηρεσίες και τις σχολικές μονάδες της περιφέρειας σας που έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα** ώστε να είναι ενήμεροι τόσο για τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί (παρεμβάσεις, προαιρετική χρήση εκπαιδευτικού υλικού κ.λ.π.) όσο και για τους συνεργάτες του έργου, με τους οποίους θα έχουν συνεχή επικοινωνία:

α. Έντυπο 15 σελίδων με τίτλο «Εκπαίδευση Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών (Το έργο με μια ματιά)», το οποίο περιέχει συνοπτική περιγραφή των παρεμβάσεων του προγράμματος.

β. Κατάλογο (σελίδες 22) σχολικών μονάδων ανά περιφέρεια που έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα

γ. Κατάλογο (σελίδες 3) των Περιφερειακών Επιστημονικών Επιτροπών του Προγράμματος ανά περιοχή ευθύνης Πανεπιστημίων (ήτοι: Πανεπιστημίου Αθηνών, Ιωαννίνων, Θεσσαλονίκης, Κρήτης, Αιγαίου)

δ. Κατάλογο (σελίδες 5) Επιστημονικών Συνεργατών του Προγράμματος σε επίπεδο περιφερειών και Νομών.

Αλλαγές (προσθήκες, αντικαταστάσεις κ.λ.π.) σχολικών μονάδων και συνεργατών του προγράμματος, εφόσον προτείνονται από τους υπεύθυνους του έργου θα ισχύουν ύστερα από έγκριση των Περιφερειακών Διευθυντών Εκπαίδευσης.

Συν. 46 φύλλα για τους αποδέκτες προς ενέργεια.

Εσωτ. Διανομή

1. Ειδική Γραμματεία Σπουδών, Επιμόρφωσης και Καινοτομιών
2. Ειδική Γραμματεία Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
3. Δ/ση Σπουδών Π.Ε.
4. Δ/ση Σπουδών Δ.Ε.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΚΕΣΟΥΛΗΣ

Εκπαίδευση Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών

Το έργο με μια ματιά

Γενικά στοιχεία

Έναρξη: 2002	Λήξη: 2004
Χρηματοδότηση:	ΥΠΕΠΘ, Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ
Φορέας υλοποίησης:	Πανεπιστήμιο Αθηνών, Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής
Φορέας Παρακολούθησης:	ΥΠΕΠΘ: Ειδική Γραμματεία ΠΟΔΕ, Διεύθυνση ΚΠΣ
Οικονομική διαχείριση:	Επιτροπή Ερευνών Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιστημονικός υπεύθυνος:	Καθηγητής Παπακωνσταντίνου Θεόδωρος
Δικαιούχοι / ωφελούμενοι:	Μαθητές, εκπαιδευτικοί, φορείς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης
Περιοχή εφαρμογής:	Όλη η χώρα.

I: Β' ΚΠΣ 1997-2000

Σκοπός:

Ο γενικός σκοπός του προγράμματος «Εκπαίδευση Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών» είναι η παρέμβαση για τη δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων που διασφαλίζουν στα παιδιά των Παλινοστούντων και Αλλοδαπών αλλά και σε όλους τους μαθητές ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην εκπαίδευση και αξιοποίησης του μορφωτικού αγαθού σε μία κοινωνία που ο πολυπολιτισμικός της χαρακτήρας γίνεται όλο και πιο έντονος.

Το πρόγραμμα έχει ως κύριους στόχους:

1. Την ανάπτυξη και εφαρμογή συντονισμένων μέτρων παρέμβασης που προωθούν την ομαλή ένταξη των παλινοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στο εκπαιδευτικό σύστημα.
2. Τη δημιουργία και ενσωμάτωση στο εκπαιδευτικό σύστημα θεσμών, οι οποίοι διασφαλίζουν μία ποιοτική και αποτελεσματική εκπαίδευση των παλινοστούντων και αλλοδαπών μαθητών.
3. Την ενίσχυση της σχολικής μονάδας ως προς την ανάπτυξη διαπολιτισμικής ετοιμότητας.
4. Την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και των στελεχών της εκπαίδευσης σε θέματα σχετικά με τις θεωρητικές και πρακτικές διαστάσεις της διαπολιτισμικής προσέγγισης στο εκπαιδευτικό έργο.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΜΕΩΝ

Τομέας Α' : Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(Σχεδιασμός εκπαιδευτικής πολιτικής και πρακτικής για την παιδεία των παλινοστούντων και αλλοδαπών μαθητών)

Κύριοι Στόχοι:

1. Προτάσεις για τη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση.
2. Οργάνωση και λειτουργία Διαπολιτισμικών Σχολείων.
3. Εισαγωγή της Διαπολιτισμικής προσέγγισης στο ενιαίο εκπαιδευτικό σύστημα.

Τομέας Β' : Σχολικού Προγράμματος

Μέτρα διαμόρφωσης προγραμμάτων, διδακτικές προσεγγίσεις, διδακτικό και εποπτικό υλικό για τη στήριξη της μάθησης)

Κύριοι Στόχοι:

1. Ανάπτυξη ειδικού διδακτικού και βοηθητικού υλικού για την ενίσχυση της συστηματικής διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης γλώσσας.
2. Εφαρμογή μέτρων για την αντιμετώπιση των μαθησιακών προβλημάτων των μαθητών στις 'κανονικές' τάξεις.
3. Στήριξη της πρώτης γλώσσας στα πλαίσια της δίγλωσσης προσέγγισης στην εκπαίδευση.
4. Μέτρα που αξιοποιούν το πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών.
5. Κάλυψη μαθησιακών κενών και προετοιμασία για την κανονική φοίτηση.
6. Στήριξη της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης γλώσσας.

Τομέας Γ' : Σχολικού Περιγύρου

(Η διερεύνηση αιτιών και η ανίχνευση προβλημάτων, αναγκών και προσδοκιών του μαθητή για τη διαμόρφωση και εφαρμογή προγραμμάτων υποστήριξης μέσα και γύρω από το σχολείο με στόχο τη βελτίωση των όρων σχολικής φοίτησης)

Κύριοι Στόχοι:

1. Μέτρα στήριξης ψυχοκοινωνικών αναγκών των μαθητών.
2. Ενημέρωση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών, σχολικών ψυχολόγων και γονέων για μέτρα στήριξης των μαθητών κατά τη διαδικασία της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής τους.
3. Αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής διαρροής.
4. Ενίσχυση των δεσμών οικογένειας – σχολείου - κοινότητας.

Τομέας Δ' : Ευαισθητοποίησης, Ενημέρωσης και Επιμόρφωσης

(Μέτρα μόρφωσης και επιμόρφωσης)

Κύριοι Στόχοι:

1. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της εκπαιδευτικής κοινότητας και των φορέων.
2. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και στελεχών της εκπαίδευσης σε θέματα σχετικά με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.
3. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε γλωσσοδιδασκτικά, μαθησιακά και ψυχοκοινωνικά θέματα.
4. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του μαθητικού πληθυσμού.
5. Επιτόπια επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε Διαπολιτισμικά Σχολεία.

Τομέας Ε' : Τεκμηρίωσης, Πληροφόρησης και Υποστήριξης

(Η εγκατάσταση μηχανισμών στήριξης και πληροφόρησης για την εφαρμογή του έργου)

Κύριοι Στόχοι:

1. Ανάπτυξη παιδαγωγικής βιβλιοθήκης και καταγραφή βιβλιογραφίας για τη στήριξη του έργου.
2. Στήριξη σχολικών βιβλιοθηκών.
3. ανάπτυξη δικτύων –οργανωτικό πλαίσιο.

Τομέας ΣΤ' : Αξιολόγηση

(Η παρακολούθηση κι η αξιολόγηση του έργου)

Κύριοι Στόχοι:

Στόχος του τομέα είναι η συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής όλων των δράσεων του προγράμματος και η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων για τη βελτίωση των όρων ένταξης των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών. Προσδοκώμενα αποτελέσματα της δράσης είναι η πλήρης αποτίμηση των μεταβολών που επέφεραν στην ένταξη των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών οι επιμέρους δράσεις του προγράμματος.

2. Αποτελέσματα / προϊόντα κάθε δράσης

<u>Τομέας Α'</u>	
Σειρά θεωρητικών μελετών και πρακτικών εφαρμογών	1. Οδηγός για εκπαιδευτικούς: Θέματα Διαπολιτισμικής εκπαίδευσης 2. Αξιολόγηση των θεσμών Σχολικής Ένταξης (ΣΠΕ, ΤΥ, ΦΤ) Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών
<u>Τομέας Β'</u>	
Εκπαιδευτικό υλικό για το Νηπιαγωγείο και τις Πρώτες Τάξεις του Δημοτικού	Βιβλίο εκπαιδευτικού – νηπιαγωγείο
« Θάλασσα »	1. Περιοδικό θάλασσα 2. Βιβλίο θάλασσα 3. Επιτραπέζιο παιχνίδι θάλασσα
« Λαϊκή αγορά »	1. Αφίσα της Λαϊκής 2. Αφίσα « Η λαϊκή είναι γεμάτη ζωή » 3. Παιχνίδι ταύτισης με βάση τη μακέτα 4. Αφίσα χάρτης « Η Ελλάδα της Λαϊκής » 5. Επιτραπέζιο παιχνίδι « Η λαϊκή » 6. Παιχνίδι ταύτισης 7. Φυλλάδια εργασίας (3 ομάδες) 8. Επιτραπέζιο παιχνίδι « Ο χάρτης »
« Τεχνολογία »	1. Αφίσα 2. Βιβλίο Τεχνολογίας 3. Βιβλίο Ασκήσεων
« Γεια σας » (εκπαιδευτικό υλικό) για το δημοτικό	1 ^η Ενότητα – Πρώτη γνωριμία 2 ^η Ενότητα – Το σχολείο μου 3 ^η Ενότητα – Η οικογένεια μου 4 ^η Ενότητα – Η καθημερινή μου ζωή 5 ^η Ενότητα – Οι προσωπικές μου εμπειρίες 6 ^η Ενότητα – Εγώ και οι φίλοι μου 7 ^η Ενότητα – Ο ελεύθερος χρόνος μου 8 ^η Ενότητα & 9 ^η Ενότητα – Εμείς κι ο κόσμος Αποτελούνται από: 1. βιβλίο μαθητή 2. βιβλίο δασκάλου 3. υποστηρικτικό – οπτικοακουστικό υλικό
Εποπτικό υλικό για τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας της ελληνικής ως β' γλώσσας	1. Συμβαίνει στον κόσμο – βιβλίο μαθητή 2. Συμβαίνει στον κόσμο – σημειώσεις δασκάλου 3. Συμβαίνει στον κόσμο – βιντεοκασέτα 4. Λίγα τραγούδια για την τάξη – βιβλίο μαθητή 5. Λίγα τραγούδια για την τάξη – σημειώσεις δασκάλου 6. Λίγα τραγούδια για την τάξη – κασέτα

	Ιστορία της γης Γ' δημοτικού (Compagnion 3 – Αγγλικά / Αλβανικά / Ρωσικά
Βοηθητικό υλικό για το Γυμνάσιο	Ραψωδίες: 1. Ομήρου Οδύσσεια (ελληνοαλβανικό) 2. Ομήρου Οδύσσεια (ελληνορωσικό)
	1. Φυσική β' γυμνασίου (αλβανικά) 2. Φυσική β' γυμνασίου (ρωσικά) 3. Χημεία β' γυμνασίου (αλβανικά) 4. Χημεία β' γυμνασίου (ρωσικά) 5. Χημεία γ' Γυμνασίου (αλβανικά) 6. Χημεία γ' Γυμνασίου (ρωσικά) 7. Βιολογία α' γυμνασίου (αλβανικά) 8. Βιολογία α' γυμνασίου (ρωσικά) 9. Γεωγραφία α' γυμνασίου (αλβανικά) 10. Γεωγραφία α' γυμνασίου (ρωσικά)
Ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα: γραμματική και ασκήσεις για παιδιά και νέους	Υπόθεση γλώσσα (12 φυλλάδια) Υλικό 12 φυλλάδια 50-100 σελίδων, εικονογραφημένα, έγχρωμα 1. Ουσιαστικό 1 (δικατάληκτα) 2. Ουσιαστικό 2 (τρικατάληκτα, ειδικές περιπτώσεις) 3. Επίθετο 4. Αντωνυμία 5. Ρήμα 1 (Ενεστώτας) 6. Ρήμα 2 (Υποτακτική) 7. Ρήμα 3 (Προστακτική) 8. Ρήμα 4 (Μέλλοντας) 9. Ρήμα 5 (παρελθόν - ρήματα σε -ω) 10. Ρήμα 6 (παρελθόν - ρήματα σε -μαι) 11. Κείμενο 1 (α' επίπεδο) 12. Κείμενο 2 (β' επίπεδο)
Ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα: Εντατικά μαθήματα για μαθητές γυμνασίου	Επίπεδο 1 1.1. Βιβλίο του μαθητή 1.2. Φυλλάδιο εργασιών 1.3. Βιβλίο του εκπαιδευτικού 1.4. CD Επίπεδο 2 2.1. Βιβλίο του μαθητή 2.2. Φυλλάδιο εργασιών 2.3. Βιβλίο του εκπαιδευτικού 2.4. CD Επίπεδο 3 3.1. Βιβλίο μαθητή 3.2. Φυλλάδιο εργασιών 3.3. Βιβλίο του εκπαιδευτικού 3.4. CD
Σειρά θεωρητικών μελετών και πρακτικών εφαρμογών	1. Αλβανική και Νεοελληνική-βοήθημα για τον δάσκαλο 2. Ρωσική και Νεοελληνική-βοήθημα για τον δάσκαλο

Τεστ	Τα ελληνικά μου για δημ. (κατ.) Τα ελληνικά μου για γυμν. (κατ.) Τα ελληνικά μου για δημ. (εξόδου) Τα ελληνικά μου για γυμν. (εξόδου) Τα ελληνικά μου για δημ. (λύσεις) Τα ελληνικά μου για γυμν. (λύσεις)
Φύση και Γλώσσα	1. Διατροφή CD 2. Τα φυτά CD 3. Ηλεκτρισμός - Μαγνητισμός CD 4. Φως - Φακοί - Όραση CD
Λεξικό	Λέξεις και Εικόνες (Εικονογραφημένο Λεξικό) Ενότητες: 1. Τα Φυτά και τα ζώα 2. Οι Άνθρωποι 3. Σώμα και Υγεία 4. Καθημερινή ζωή και Γλώσσα 5. Τα Τρόφιμα - το Φαγητό 6. Η Κατοικία - το Σπίτι 7. Τα Ρούχα – το Ντύσιμο 8. Τα. Επαγγέλματα 9. Ο Ελεύθερος Χρόνος 10. Κοινωνική και Πολιτική Ζωή 11. Τα Μέσα Μεταφοράς
Σειρά θεωρητικών μελετών και πρακτικών εφαρμογών	1. Διαπολιτισμική Μουσική (150 cd) + φυλλάδια 2. Cd « Συνάντηση »
<u>Τομέας Γ'</u>	
	Έκθεση για την εφαρμογή προγράμματος Συμβουλευτικής Παρέμβασης – Υποστήριξης
Σειρά θεωρητικών μελετών και πρακτικών εφαρμογών	Μελέτη με σκοπό την ψυχοκοινωνική διάσταση της προσαρμογής παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα.
<u>Τομέας Δ'</u>	
Σειρά θεωρητικών μελετών και πρακτικών εφαρμογών	1. Δομή και λειτουργία των εκπαιδευτικών συστημάτων Ελλάδας - Αλβανίας - Ρωσίας 2. Αναλυτικά προγράμματα και διδακτικές προσεγγίσεις: Ελλάδα- Αλβανία- Ρωσία 3. Εκπαίδευση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών: Ελλάδα - Αλβανία - Ρωσία

II: Γ' ΚΠΣ Σεπτέμβριος 2000-2004

Σκοπός

Με την υλοποίηση του Προγράμματος " Εκπαίδευση Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών" της ενέργειας 1.1.1. του Μέτρου 1.1. του Άξονα Προτεραιότητας Α1, επιχειρείται η βελτίωση των συνθηκών ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα μαθητών από πληθυσμιακές ομάδες που απειλούνται από εκπαιδευτική ανισότητα και περιθωριοποίηση.

Οι γενικοί στόχοι του Προγράμματος είναι η αρμονική ένταξη των παιδιών με πολιτιστικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα, η διασφάλιση της αποδοχής των παιδιών αυτών από την εκπαιδευτική κοινότητα αλλά και την ευρύτερη κοινωνία, η παροχή στους εκπαιδευτικούς γνώσεων, κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και τεχνικών μέσων, η υποστήριξη των οικογενειών με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες για να μπορούν να βοηθούν τα παιδιά τους να ανταποκρίνονται με πληρότητα στις εκπαιδευτικές τους υποχρεώσεις καθώς επίσης και η ευαισθητοποίηση των φορέων διοίκησης της εκπαίδευσης ώστε να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των από ένταξη πληθυσμών.

Η ένταξη των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών θα υποστηριχθεί με Πράξεις όπως:

1. Η ενίσχυση σχολείων, τόσο της Πρωτοβάθμιας όσο και της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης
2. Η βελτίωση, αναπαραγωγή και επέκταση υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
3. Η ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας
4. Η δημιουργία δικτύων συνεργατών με εποπτεία σε περιοχές συγκέντρωσης με στόχο τη διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας καθώς και των σχολείων εφαρμογής μεταξύ τους.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών στο Πρόγραμμα προβλέπονται παρεμβατικές ενέργειες που αφορούν την οργάνωση και την πιλοτική εφαρμογή μέτρων γλωσσικής, μαθησιακής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, τη συγγραφή και την πειραματική εφαρμογή υποστηρικτικού υλικού, διεξαγωγή επιμορφωτικών δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη δικτύων συνεργατών.

Η εκπόνηση της παρεμβατικής πρότασης στηρίχθηκε σε διαπιστώσεις και εμπειρίες από

- το προηγούμενο πρόγραμμα
- την αντιμετώπιση του προβλήματος σε παλαιότερες μεταναστευτικές χώρες
- την οργάνωση και τη λειτουργία της ελληνικής εκπαίδευσης και της δυσκολίας στην υιοθέτηση νέων μέτρων και καινοτομιών.

Διατυπώθηκαν γενικές αρχές δράσης, ορίστηκαν άξονες, σημεία προτεραιότητας και μια χρονική σειρά για την παρέμβαση.

Τα μέτρα και οι παρεμβάσεις που προβλέπονται στα πλαίσια του έργου διέπονται από βασικές αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

- Έχουν αφετηρία τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα της σχολικής κοινότητας και προσβλέπουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και συμπεριφορών που μπορούν να βελτιώσουν τους όρους επικοινωνίας, μάθησης και δράσης για όλους τους μαθητές, γηγενείς και αλλοδαπούς, αναγνωρίζουν την πρόσθετη επιβάρυνση των σχολείων με πολιτισμικά μεικτό πληθυσμό και ειδικά, των μαθητών που αναγκάζονται να μαθαίνουν σε μια δεύτερη / ξένη γλώσσα καθώς και την ανάγκη διαφοροποιημένης αντιμετώπισης τους χωρίς υποβάθμιση των μορφωτικών αξιώσεων διαπερνούν όλο το σχολικό περιβάλλον: πρόγραμμα, μέθοδος διδασκαλίας, αξιολόγηση, παιδαγωγικό κλίμα, χρήση της γλώσσας, σύνθεση του διδακτικού προσωπικού, σχέσεις με τους γονείς κ.ο.κ.

Μεθοδολογία υλοποίησης

Η μεθοδολογία σχεδιασμού και υλοποίησης του έργου προσανατολίζεται στις εμπειρίες και τις Προτάσεις της έρευνας - δράσης: στενή σύνδεση ανάμεσα στην έρευνα και τη πράξη, συμμετοχή των εκπαιδευτικών στην ερευνητική δραστηριότητα, συμμετοχή των ερευνητών - συνεργατών του προγράμματος σε πρακτικές δραστηριότητες του σχολείου, ανάπτυξη κατάλληλων εργαλείων παρακολούθησης και αξιολόγησης των δραστηριοτήτων και της εξέλιξης των μαθητών από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς.

1. Όλες οι δραστηριότητες του προγράμματος έχουν παρεμβατικό χαρακτήρα και πρακτικό προσανατολισμό:
  - η ερευνητική δραστηριότητα έχει πρακτικούς σκοπούς και προσβλέπει άμεσα στη βελτίωση των όρων δράσης σε τομέα της εκπαίδευσης
  - προσφέρεται δυναμική και σταθερή υποστήριξη στους μαθητές διαφοροποιούνται οι σχολικές δραστηριότητες ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών και διευρύνονται διαρκώς οι μορφωτικές δυνατότητες
  - προσαρμόζονται τα μέτρα στις ιδιαιτερότητες της περιοχής σχολικής μονάδας : οι ενέργειες ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες της σχολικής μονάδας αλλά δημιουργούνται και οι προϋποθέσεις ώστε να έχουν πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα
  - τα μάλη της σχολικής κοινότητας εμπλέκονται άμεσα, ενημερώνουν και ενημερώνονται τακτικά για την πορεία των παρεμβάσεων.
2. Δίνεται έμφαση στην ευελιξία, τη συνέχεια και τη βιωσιμότητα των μέτρων:
  - εμμονή στην εφαρμογή ήδη υιοθετημένων μέτρων που κρίθηκαν καταρχήν θετικά όπως τα Τμήματα Υποδοχής και η Ενισχυτική Διδασκαλία, δημιουργία προϋποθέσεων και συμπληρωματικές ρυθμίσεις ώστε να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά
  - πρόβλεψη για διαφορετικές δέσμες μέτρων για τα Διαπολιτισμικά Σχολεία, τα σχολεία με μεγάλο αριθμό και τα σχολεία με χαμηλό ποσοστό παλινοστούτων και αλλοδαπών μαθητών
  - συνεργασία με τη διοίκηση και τους συλλόγους εκπαιδευτικών της συνεργαζόμενης σχολικής μονάδας για το καθορισμό και την εφαρμογή των μέτρων που κρίνουν εφικτά κάτω από τις συγκεκριμένες; Συνθήκες
  - συνολική προοπτική για την παρέμβαση: από το νηπιαγωγείο στο Λύκειο με προτίμηση της συσχετισμένες σχολικές μονάδες ώστε να είναι εφικτή η μείωση των προβλημάτων που δημιουργούνται κατά το πέρασμα από τη μια στην άλλη βαθμίδα, καθώς και η παρακολούθηση της εξέλιξης των παιδιών και η αποτίμηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων
  - δημιουργία δικτύου συνεργατών για τη παρακολούθηση της παρέμβασης μέσα και έξω από τη διοίκηση με επίκεντρο ης Διευθύνσεις Εκπαίδευσης στις οποίες ανήκουν τα συνεργαζόμενα σχολεία.

Οι παρεμβατικές ενέργειες δεν απευθύνονται μόνο σε αλλοδαπούς και παλινοστούτες μαθητές αλλά και σε γηγενείς μαθητές. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και σε σχολεία με υψηλό αριθμό παλινοστούτων και αλλοδαπών μαθητών. Οι παρεμβατικές ενέργειες καλύπτουν ωστόσο και σχολεία με χαμηλό ποσοστό αλλόφωνων μαθητών με στόχο την έγκαιρη αντιμετώπιση των σχετικών προβλημάτων.

Η γεωγραφική κατανομή καλύπτει το σύνολο της χώρας με έμφαση στις περιοχές εκπαιδευτική: προτεραιότητας όπου παρατηρούνται υψηλά ποσοστά σχολικής αποτυχίας και διαρροής.

Όλες οι Δράσεις υλοποιούνται παράλληλα και θα καλύψουν το χρονικό διάστημα μέχρι τον Ιούνιο του 2004. Η υλοποίηση θα επιτευχθεί μέσα από συγκεκριμένη μεθοδολογία που ακολουθείται για την αξιοποίηση των προϊόντων που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του Β' ΚΠΣ και μέσα από την εστίαση του νέου έργου στα παρακάτω:

1. Παρέμβαση σε μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
2. Σχολικές μονάδες ενισχυμένες με προγράμματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης,
3. Συμπληρωματική διδασκαλία στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας,
4. Προγράμματα ενίσχυσης της επίδοσης των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών
5. Βελτίωση επέκταση και αναπαραγωγή του διδακτικού υλικού για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης
6. Πιλοτική εφαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού
7. Υποστήριξη των διαδικασιών ένταξης των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών σε σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
8. Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας καθώς και μελών της διοίκησης της εκπαίδευσης
9. Νέες διδακτικές προσεγγίσεις
10. Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας ,
11. Προγράμματα ψυχοκοινωνικής υποστήριξης των μαθητών και των οικογενειών τους
12. Αξιοποίηση του γλωσσικού και πολιτισμικού υπόβαθρου των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών
13. Σχεδιασμός και ανάπτυξη βάσεων δεδομένων και δικτυακών τεχνολογιών (τοπικά και διαδίκτυα) για την υποστήριξη των δράσεων του Προγράμματος
14. Ανάπτυξη δικτύων συνεργατών με διαρκή επιτόπια παρουσία σε περιοχές συγκέντρωσης του μαθητικού πληθυσμού – στόχου
15. Ανάπτυξη δικτύων επικοινωνίας μεταξύ των σχολείων όλων των βαθμίδων στα οποία θα εφαρμόζονται οι καινοτομίες και εκείνων από τα οποία προέρχεται ο αντίστοιχος μαθητικός πληθυσμός
16. Ανάπτυξη συνεργασίας του Έργου με άλλα Έργα που έχουν σαν στόχο την αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, την αναμόρφωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και την παραγωγή σύγχρονου εκπαιδευτικού υλικού
17. Ανάπτυξη ενδοσχολικών κέντρων υποστήριξης παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών σε περιοχές εκπαιδευτικής προτεραιότητας. Αντίστοιχα κέντρα προβλέπεται να λειτουργήσουν στην ευρύτερη περιοχή σε επίπεδο Δήμων και Κοινοτήτων.
18. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής όλων των δράσεων του προγράμματος και η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων για τη βελτίωση των όρων ένταξης των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών. Τα αποτελέσματα κάθε δράσης εφαρμογής θα αξιολογηθούν από παιδαγωγική , ψυχολογική και κοινωνική άποψη. Προσδοκώμενα αποτελέσματα της αξιολόγησης είναι η πλήρης αποτίμηση των μεταβολών που επέφεραν οι δράσεις του προγράμματος συνολικά. Στη φάση αυτή προβλέπεται και εξωτερική αξιολόγηση.

Ωφελούμενοι

Υπεύθυνοι για τη διοίκηση της εκπαίδευσης, εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και της τεχνικής / επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Σύνολο: 3.500

Μαθητές της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και της τεχνικής / επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Σύνολο: 15.000

Γονείς και τα συλλογικά τους όργανα, τοπικοί φορείς.

Σχολικές μονάδες

Σύνολο: 400

Προϊόντα που προβλέπεται να παραχθούν

A. Βελτίωση εκπαιδευτικού υλικού αποθηκευμένο σε CD

1. Η Λαϊκή Αγορά (καρτέλες)
2. Η θάλασσα (130 σελ.)
3. Η Οικογένεια (130 σελ.)
4. Η Τεχνολογία (70 σελ.)

Εκπαιδευτική σειρά « ΓΕΙΑ ΣΑΣ » 4 θεματικές ενότητες

Γνωριμία - Περιλαμβάνει:

1. βιβλίο δασκάλου (40 σελ.)
2. βιβλίο μαθητή (160 σελ.)
3. (2) αφίσες
4. η μαγεία της αλφαβήτας (48 καρτέλες)
5. λεξικό 1 (25 σελ.)
6. διαβάζω 1 (12 καρτέλες)

Το Σχολείο μου - Περιλαμβάνει:

1. βιβλίο δασκάλου (250 σελ.) - 2 τεύχη
2. βιβλίο μαθητή (60 σελ.)
3. το παιχνίδι του συλλαβισμού
4. ταξιδεύω εδώ κι εκεί (16 καρτέλες)
5. λεξικό 2 (39 σελ.)
6. διαβάζω 2 (4 μικρά βιβλιαράκια από 12 σελ. το καθένα)
7. 1 αφίσα

Η Οικογένεια μου - Περιλαμβάνει:

1. βιβλίο δασκάλου (200 σελ.)
2. βιβλίο μαθητή (60 σελ.)
3. λεξικό 3 (40 σελ.)
4. διαβάζω 3 (55 σελ.) (2 βιβλία)
5. 1 αφίσα

Η Καθημερινή μου ζωή - Περιλαμβάνει:

1. βιβλίο δασκάλου (200 σελ.)
2. βιβλίο μαθητή (60 σελ.)

Εκπαιδευτική σειρά ΜΑΖΙ

(εντατική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας - μαθητές Γυμνασίου)

Περιλαμβάνει:

1. 3 βιβλία του μαθητή (480 σελ.)
2. 3 βιβλία εργασιών (330 σελ.)
3. 3 βιβλία δασκάλου (180 σελ.)
4. και CD - rom

Εκπαιδευτική σειρά Υπόθεση Γλώσσα {γραμματική και ασκήσεις για παιδιά και νέους}. Περιλαμβάνει 9 βιβλία εφαρμοσμένης γραμματικής: Ρήμα 1, 2, 3, 4, 5 (360 σελ.) Ουσιαστικά 1, 2 Επίθετα. Αντωνυμίες.

1. Επίθετο
2. Ουσιαστικό 1 και 2
3. Υποτακτική
4. Παρελθόν 1 και 2
5. Αντωνυμίες
6. Ενεστώτας
7. Προστακτική
8. Μέλλοντας
9. Διαβάζω, Κατανοώ, Δημιουργώ

Διόρθωση / προσαρμογή στο ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα του βοηθήματος Φυσικής β' Γυμνασίου (170 σελ.)
Βελτίωση, διόρθωση του εικονογραφημένου λεξικού Λέξεις και Εικόνες (280 σελ.)

B. Παραγωγή νέου εκπαιδευτικού υλικού

Εκπαιδευτική ενότητα με θέμα «Ο ελεύθερος χρόνος» για την υποστήριξη νηπίων σ' ένα πολυπολιτισμικό και πολυγλωσσικό περιβάλλον. Περιλαμβάνει:

α) 8 αφίσες με τα εξής θέματα:

- κάθετη τομή πολυκατοικίας
- η παιδική χαρά
- μια γειτονιά
- ο γάμος
- τα βαφτίσια
- τα γενέθλια
- το καρναβάλι
- ο δρόμος

β) 8 παιδαγωγικά παιχνίδια με θέματα συναφή με τις προαναφερθείσες αφίσες

γ) βιβλίων ασκήσεων εμπέδωσης του αντίστοιχου λεξιλογίου (60 σελ.)

δ) βιβλίο με τίτλο παιχνίδια από όλο τον κόσμο (100 σελ.)

ε) βιβλίο με τίτλο παίζουμε: (60 σελ.)

Δημιουργία CD προσέγγισης της διαφορετικότητας μέσα από βιογραφίες παιδιών, τη ζωγραφική, τη φωτογραφία και τον κινηματογράφο (1 cd)

Παιδαγωγικές ενότητες γύρω από την καθημερινή ζωή των μαθητών για την υποστήριξη νηπίων σ' ένα πολυπολιτισμικό και πολυγλωσσικό περιβάλλον. Περιλαμβάνει:

- Η ελιά (60 σελ.)
- Οι δρόμοι των πόλεων (60 σελ.)
- Η παλιά Αθήνα (60 σελ.)
- Τα δόντια (60 σελ.)
- Αρχαία ελληνικά παιχνίδια {60 σελ.}
- Το ημερολόγιο της ζωής (60 σελ.)

Ανάπτυξη και παραγωγή παιδαγωγικού υλικού για την Ολυμπιάδα και Παραολυμπιάδα για νήπια και μαθητές μέχρι 12 ετών. Περιλαμβάνει:

α) 2 εικονογραφημένα βιβλία του μαθητή (60 σελ.)

β) βιβλίο του δασκάλου (60 σελ.)

Πολύμορφο διαπολιτισμικό ημερολόγιο (σε μορφή αφίσας)

Ανάπτυξη και παραγωγή πολύμορφου διαπολιτισμικού εορτολογίου
(αφίσα και εγχειρίδιο) (60 σελ.)

Σχεδιασμός και ανάπτυξη επίτομης ιστορίας του πολιτισμού για την ανάπτυξη της
διαπολιτισμικής ικανότητας νηπίων και μαθητών μέχρι 12 ετών.

Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υποστηρικτικού διδακτικού υλικού για τους μαθητές της
πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την εφαρμογή του προγράμματος
πρωτογενούς πρόληψης.

Συνοδευτικό υλικό, Λεξικό 4, της σειράς «**Γεια σας**» για την εντατική διδασκαλία της
ελληνικής γλώσσας (50 σελ.)

Συνοδευτικό υλικό, Διαβάζω 4, της σειράς «**Γεια σας**» για την εντατική διδασκαλία της
ελληνικής γλώσσας (60 σελ.)

Ακουστικό υλικό (4 CD-rom), για τη σειρά «**Γεια Σας**», (ηχογράφηση διαλόγων, τραγουδιών -
ακουστικών ασκήσεων των βιβλίων του μαθητή)

Συμπληρωματικό υλικό για την 4η ενότητα της σειράς «**Γεια Σας**»

- διαβάζω 4 (55 σελ.) (2 βιβλία)
- λεξικό 4 (40 σελ.)
- 1 αφίσα

Εκπαιδευτικό υλικό, με κείμενα, δραστηριότητες και ασκήσεις για την εκμάθηση της ελληνικής
ως δεύτερης γλώσσας (200 σελ.)

Εγχειρίδιο ενδεικτικής προσέγγισης των παιδαγωγικών αναγκών νεοεισερχόμενων αλλόφωνων
νηπίων (120 σελ.)

Τρεις θεματικές ενότητες για τη βελτίωση των γλωσσικών και μαθησιακών δυσκολιών των
παλινοστούτων και αλλοδαπών μαθητών στα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος της
Α/βάθμιας εκπαίδευσης. Συνοδεύονται από οπτικοακουστικό υλικό, (video,CD-rom), φυλλάδιο
του εκπαιδευτικού και φυλλάδιο του μαθητή (300 σελ.)

Πολυπολιτισμικό πακέτο με παραμύθια, μύθους και κατασκευές. Συνοδεύεται από
οπτικοακουστικό υλικό, φυλλάδιο του εκπαιδευτικού και φυλλάδιο του μαθητή (300 σελ.)

Υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό για τις ανάγκες των πειραματικών προλυκειακών τμημάτων.

Εκπαιδευτική σειρά MAZI (εντατική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας - μαθητές Γυμνασίου)
Περιλαμβάνει:

- Βιβλίο Δασκάλου α', β' (150 σελ.)
- MAZI γ': Βιβλίο του μαθητή (160 σελ.), βιβλίο εργασιών (130 σελ.), CD-rom, Βιβλίο
δασκάλου (110 σελ.)
- Συνοδευτικό υλικό με Κείμενα για νέους σε απλά ελληνικά για τη σειρά MAZI:
4 βιβλία με διασκευασμένα και πρωτότυπα κείμενα, στοιχεία και δραστηριότητες
κατανόησης (250 σελ.)
- Συνοδευτικό υλικό: Αφίσες για την τάξη για τη σειρά MAZI: 10 εικονογραφημένες
αφίσες
- Εκπαιδευτικό υλικό MAZI - Λύκειο (Βιβλίο μαθητή (160 σελ.), βιβλίο δασκάλου
(σελ. 100, CD-rom)

Τραγούδια για την τάξη.

Περιλαμβάνει:

- 1 CD – rom και συνοδευτικό βιβλίο (μουσική και κείμενο, μετάφραση, επεξηγήσεις και πληροφορίες για τα κείμενα - αρχάριοι και λίγο προχωρημένοι μαθητές 12-15 χρονών), (150 σελ.).

Υπόθεση Γλώσσα (γραμματική και ασκήσεις για παιδιά και νέους) (400 σελ.):

- Ανάπτυξη, παραγωγή ντοσιέ Διαβάζω - κατανοώ - δημιουργώ - Από το κείμενο στην παραγωγή λόγου (κείμενα, δραστηριότητες κατανόησης και παραγωγής γραπτού λόγου για μαθητές Γυμνασίου)
- Ανάπτυξη, παραγωγή Βιβλίου του Δασκάλου για τη σειρά Υπόθεση Γλώσσα (διδασκτικές επισημάνσεις, λύσεις)

Σειρά βοηθημάτων για τα μαθήματα του Γυμνασίου:

- Ντοσιέ Βοήθημα Φυσικής γ' (170 σελ.)
- Ντοσιέ Θέματα Ιστορίας (επιλογή βασικών θεμάτων, περιληπτική / οπτικοποιημένη παρουσίαση, δραστηριότητες κατανόησης κειμένων για την ύλη του μαθήματος της Ιστορίας στο Γυμνάσιο) (160 σελ.).
- Ντοσιέ Βοήθημα Γλώσσας Γυμνασίου για το μάθημα «Νεοελληνική Γλώσσα» (α, β', γ' Γυμνασίου): επεξηγηματικά στοιχεία, δραστηριότητες κατάλληλες για αλλόγλωσσους μαθητές

Εκπαιδευτικό υλικό Ιστορία των Ανθρώπων. Περιλαμβάνει:

- για τη δ' Δημοτικού (Βιβλίο του μαθητή, βιβλίο του δασκάλου, δίγλωσσα συνοδευτικά βιβλία αγγλικά, ρώσικα, αλβανικά 'companions') (200 σελ.)

Επιμορφωτικός οδηγός για τον εκπαιδευτικό με τίτλο « Θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης».

Περιλαμβάνει:

- Αλλόγλωσσοι μαθητές στο Νηπιαγωγείο
- Διδασκαλία με αλλόγλωσσους μαθητές του δημοτικού
- Διδασκαλία με αλλόγλωσσους μαθητές του γυμνασίου

Παραγωγή βίντεο με δείγματα εναλλακτικής οργάνωσης της διδασκαλίας σε τάξεις με μικτό μαθητικό πληθυσμό.

Επιμορφωτικό υλικό για εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε θέματα προαγωγής ψυχικής υγείας στο σχολικό περιβάλλον και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών (100 σελ.)

Πολύγλωσσος ενημερωτικός οδηγός για γονείς για την κατανόηση της ελληνικής σχολικής πραγματικότητας και κοινωνίας. (3 γλώσσες) (200 σελ.)

Παραγωγή cd – rom / video με εκπαιδευτικό υλικό